

népnév tövén (paj) alkalmazzuk ugyanezt az örmény hangtörvényt, akkor megkapjuk a haj alakot, amely azonos az örmények önelnevezésével. És ami tovább erősíti ezt az azonosítást: a pajónokról tudjuk, hogy a Balkán középső részén éltek, ahol a frígek és az örmények.

Újabb kutatások azt a feltételezést is felvetették, amely szerint az örmények abba a népcsoportba tartoztak, amelyeket az ókori források *műsz* néven emlegetnek. A Római Birodalom egyik balkáni tartományának neve, *Moesia* szintén ezt a népnevet hordozza magában. A *műsz* szó eredeti hangzása az ógörögben: *műsz*. A tengeri népek vándorlásáról tájékoztató asszír források egy *muski* nevű népről beszélnek; a k-ban nem nehéz felismerni az örmény -k' ragot, amely a többes szám jele.

És egy utolsó érv: az örmények a névelőt a szó végére teszik. Ez a jelenség az indoeurópai nyelvekben kizárólag a Balkánon fordul elő, ott is több, különböző csoportba tartozó indoeurópai nyelvénél: a bolgár szláv nyelv, a román újlatin, míg az albán régi balkáni nyelv. A névelőnek a szó végére való helyezése tehát ősi balkáni jelenség; a bolgár és a román is ebből a balkáni ősi rétegből vette át (hiszen nem balkáni szláv és újlatin nyelvekben hasonló jelenséget nem találunk).

A régi balkáni népek közül egyedül az albán és, amint láttuk, az örmény tartotta meg eredeti nyelvét, a többiek romanizálódtak vagy elszlávosodtak.

(Folytatjuk)

(Elhangzott 2007. április 19-én az Örmény Kultúra Hete nyitó előadásán)

Nikolaj Hovhanniszián: Az Örmény Genocídium Szerkesztői gondolatok a most megjelent kötet elé

A XX. század első nagy népirtása az örményekkel történt meg, amikor az őshaza ma Törökországhoz tartozó részén élő örményeket, mintegy 1.500.000 embert irtottak ki a törökök. A már XIX. század végén megindult örményüldözésnek összesen mintegy 2.500.000 örmény esett áldozatul. A népirtás elől menekülők szétrajzottak a nagyvilágban. Érkeztek kis számban Magyarországra is, hisz itt már évszázadok óta éltek örmények diaszpórában.

Őseik még 1239-ben menekültek el az őshazából, az "ezeregytornyú Ani" fővárosból a szeldzsuk török, mongol támadások miatt, s hosszú évszázadok menekülése után 1672-ben Erdélyben találtak menedéket I. Apafi Mihály fejedelem engedélyével. Virágzó diaszpórát hoztak létre Szamosújváron (Armenopolis), Erzsébetvárosban, Gyergyószentmiklóson és Csíkszépvízen.

Az erdélyi diaszpóra Trianon tragédiájának köszönhetően a XX. század elején szétbomlott és sokan Magyarországon találtak menedéket, bővítve a XVIII. század végétől már itt élő erdélyi örménység létszámát. Ezen erdélyi örmény diaszpóra 1920-ban létrehozta a Magyarországi Örmények Egyesületét és nyomban megkezdte az Örmény Genocídium elől menekült nemzettestvéreik megsegítését, a magyarországi befogadásuk, beilleszkedésük elősegítésével. Közülük sokan a II. világháborút követő negatív politikai és gazdasági változások hatására Nyugatra és Amerikába távoztak.

Könyvünk három anyag összeállítása. Alapját képezi *Nikolaj Hovhanniszián* jereváni történész professzor könyve: *Az Örmény Népiirtás*, melyet az Örmény Tudományos Akadémia Orientalisztikai Intézete adott közre Jerevánban 2005-ben. A vizuális ismereteket szolgálja az Örmény Tudományos Akadémia Örmény Genocídium Múzeuma által a genocídium 90. évfordulójára készített emlékkiállításának anyaga, archív fotókkal és tablókkal. A harmadik rész pedig bemutatja, hogy a *Szongott Kristóf* által szerkesztett szamosújvári *Arménia magyar-örmény havi szemle* hogyan kísérte figyelemmel örmény nemzetfeleink tragikus sorsát a XIX. század végétől a XX. század elejéig, a lap megszűnéséig, valamint a Magyarországi Örmény Egyesület miként segítette a hozzánk érkező menekülteket, hogy otthonra találjanak Magyarországon.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület célja, hogy e könyvével a magyar társadalom és politikum számára több oldalról megvilágított és dokumentált anyagot szolgáltatson a XX. század első nagy népirtásáról, mely méltatlanul elhallgatott mind a mai napig. Szeretnénk elérni, hogy a Magyar

Országgyűlés is ismerje el végre a törökországi örmény genocídium megtörténtét.

Köszönetet mondunk *Anahit Szimonján* elnök asszonynak, az Örményország-Magyarország Egyesület vezetőjének, hogy *Nikolaj Hovhanniszján* könyvét rendelkezésünkre bocsátotta és megszerezte a szerző hozzájárulását a magyar fordítás megjelentetéséhez. Köszönetet mondunk az Örmény Genocídium Múzeum igazgatójának, *Lavrenti Barszeghjánnak*, hogy 2005. májusában egy jereváni hivatalos látogatásunk alkalmával a kiállítás anyagát az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületnek adományozta, s így módunkban áll nemcsak kiállításként, hanem a könyv illusztrációjaként is bemutatni e dokumentumokat a nagyközönségnek.

A múltat nem lehet és nem is szabad elfelejteni. Az örmény nemzet nagy véráldozata minden évben emlékezésre készíti a világ örménységét április 24-én, a tragikus gyásnapon, s így tesszük azt mi, magyarországi örmények is. Az emlékezés mellett az ad erőt minden örménynek, hogy a nemzet túlélte a megpróbáltatásokat és az 1991-ben kikiáltott Örmény Köztársaság elindult a demokratikus fejlődés útján. Hajtsunk fejet az áldozatok emléke előtt, s tegyünk meg mindent, hogy hasonló tragédia soha ne fordulhasson elő!

Dr. Issekutz Sarolta elnök
Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Nikolaj Hovhanniszján: Az Örmény Genocídium c. könyvét (Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület Kiadó, Erdélyi Örmény Múzeum sorozat 10., 2007) *dr. Issekutz Sarolta*, a könyv szerkesztője mutatta be április 13-án du. 15 órakor a XIV. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon az Országos Idegennyelvű Könyvtár Nemzeti Kisebbségek Magyarországon kiállításán a Budapest Kongresszusi Központban.

A könyv megvásárolható a Fővárosi Örmény Önkormányzat székhelyén (1054 Budapest Akadémia u. 1. IV. em. 426. szoba, előzetes telefon egyeztetés alapján. Tel: 332-1791, Zsoldos Vanda titkárnőnél. Ára 1.500 Ft.

"A szellemnek létrára van szüksége, hogy a lélekhez felemelkedjék."

(Tatiosz)

Hírek

Dr. Issekutz Sarolta, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Fővárosi Örmény Önkormányzat elnöke április 26-án délután a Fővárosi Közgyűlésen emlékbeszédet tartott az Örmény Genocídium 92. Évfordulója alkalmából. Egyúttal átadta Demszky Gábor főpolgármesternek, valamint a fővárosi közgyűlési képviselőknek (67 fő) az Egyesület kiadásában megjelent *Nikolaj Hovhanniszján: Az Örmény Genocídium* című könyvét és az Egyesület képviseletében írott levelét, melyben politikai segítséget kér a hazai történelmi örménység nevében, hogy a Magyar Országgyűlés elismerje a törökországi örmény nemzetiség ellen elkövetett Genocídium tényét. Az Elnökasszony ezt követően a Budapest Főváros II. kerületi Önkormányzat közgyűlésén szólalt fel, hasonló célból, ahol szintén kiosztásra került a népiértésről szóló könyv és kérelem.

◇◇◇◇

Május 2-án a Ferencvárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat elnöke, *Szenttamássy Katalin* szólalt fel a Ferencvárosi Önkormányzat közgyűlésén és osztotta ki a képviselőknek Az Örmény Genocídium című könyvet. Beszédében röviden ismertette a hazai örménység történelmét és a XX. század első népiértés főbb adatait.